WASHINGTON DC

І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: з Ню Йорку:
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXIX. Ч. 19. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 30-го СІЧНЯ 1962 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JANUARY 30, 1962 No. 19. VOL. LXIX.

КУБУ ВИКЛЮЧАЮТЬ З АМЕРИКАНСЬКОЇ СИСТЕМИ

БІЛЬШІСТЬ ЛАТИНСЬКИХ КРАЇН ПІДТРИМУЮТЬ РЕЗОЛЮЦІЮ ЗДА ПРО ВИКЛЮЧЕННЯ КУБИ З АМЕРИКАНСЬКОЇ СИСТЕМИ

Пунта дель Есте, Уругвай. — 28-го січня ц. р. представник ЗДА державний секретар Дін Раск був запевнений в тому, що резолюція про виключення Куби Фіделя Кастра з американської системи знайде більшість 16-ох держав. Резолюція ця стверджує, що Куба під диктатурою Фіделя Кастра є державою на взір доктрини Маркса - Леніна, а як така не є сумісна з міжамериканською системою. Після прийняття тієї резолюції, — голосування має вудбутися 29-го січня, —припинять всі функції кубинських делеґатів в різних органах Організації Американських Держав. Над текстом цієї резолюції довго дебатували, і вкінці перемогло становище ЗДА, на яке погодилися більше, як 16 держав. Це число є більше, як вимагані дві треті голосів (на всіх 21-ну ержаву), щоб можна було ухвалити резолюцію про збірну акцію проти якогось члена Організації Американських Держав. Погодилися підтримувати делеґата ЗДА Бразилія і Чіле, які до неділі 28-го січня були проти того, щоб проти Куби застосувати якінебудь санкції. Тепер і делеґати цих двох країн погодилися із делеґатом ЗДА в тому, що міжнародний комунізм, який знайшов на Кубі свій перший мостовий причілок, є загрозою демократичній системі американських країн. Більшість делеґатів була проти американської пропозиції виключити Кубу з праці в Організації Американських Держав. Аж промова закордонного міністра Домініканської Республіки Хозе Антонія Бениллі Атілеса переломила цю опозицію, бо домініканський політик звернув увагу на те, що санкції проти Домініки допомогли звільнити ся тій республіці від диктатури родини Трухільо. Голосування над пропонованою резолюцією відкладено до понеділка 29-го січня, щоб могли вспокоїтися пристрасті, та щоб можна було під час приватних розмов вияснити ще деякі проблеми. Важко було прийти до згоди в цій справі тому, що деякі країни вважали, що виключення Куби з ОАД буде незаконним кроком. Понеділкове голосування відбуватиметься над окремими пунктами резолюції. Між цими пунктами буде один довший про небезпеку міжнародного комунізму для Західньої півкулі, і другий про Союз поступу, це значить про допомогу для скріплення економіки американських держав. Інші резолюції мають заборонити продавати Кубі зброю та виключити кубинських делеґатів в різних аґенціях ОАД.

Лет підполковника Ґленна відкладено внаслідок злої погоди

Кейп Канаверал, Флорида. — 27-го січня не відбувся перший лет довкола Землі американського астронавта — підполковника морської піхоти Джана Г. Гленна тому, що була хмарна погода на Флориді. Підполковник Ґленн перебув більше як 4 години в кабіні, чекаючи на лет. Спочатку лет припізнено внаслідок незначної технічної недокладности, а пізніше почало захмарюватись. Підполковник Ґленн прийняв цей неуспіх по філософічному: „Ну щож, буде це інший день". Представник проєкту „Меркурій" підполковни Паверс повідомив, що найближча проба вислати американського астранавта довкола Землі відбудеться в четвер або в п'ятницю цього тижня, 1-го або 2-го лютого. На перший лет довкола Землі чекали 75 000 осіб на узбережжі Флориди коло Ковков Бічу. Минулого року командор Алан Б. Шеперд і капітан Вірджіл І. Ґріссом відбули лети на віддаль 300 миль в підкосмічній кабіні.

Полковник Джан Г. Ґленн

„Рейнджер 3" не фотографував Місяця, бо не діяла антена

Кейп Каневерал, Флорида. — 28-го січня ракета „Рейнджер 3" минув місяць, але не міг зробити добрих фотографій тієї плянети, бо не діяла антена. Прислані на Землю фота є занадто бліді, і важко чогось із них довідатися. Крайова Аеронавтична і Космічна Адміністрація, 26-го січня, в п'ятницю, випустила ракету з кабіною з інструментами „Рейнджер 3" вагою 727 фунтів, яка мала завезти науково - дослідне приладдя на Місяць до неділі 28-го січня, перелетівши 237,000 миль. Зараз в першому дні завважали, що „Рейнджер 3" внаслідок завидкого лету не попаде на Місяць, тільки мине його у віддалі від 20,000 до 30,000 миль. В суботу 27-го січня вдалося з Землі поправити лет ракети, і вона мала минути Місяць у віддалі тільки 15-000 миль. Зближаючися до Місяця, телевізійна камера мала робити світлини з тих частин Місяця, яких ще досі ніхто не фотографував. Не робив того і совєтський „Лунік" в жовтні 1959 року. Минувши Місяць, „Рейнджер 3" полетів в космічні простори, а зблизившися до Сонця, буде довкола нього кружляти вічно.

ПРОФ. РОМАН СМАЛЬ-СТОЦЬКИЙ ПЕРЕВИБРАНИЙ НА ГОЛОВУ КОМІТЕТУ ПАМ'ЯТНИКА ШЕВЧЕНКОВІ

КОМІТЕТ ВІДБУВ РІЧНІ ЗБОРИ, СХВАЛИВ СТАТУТ І ВИБРАВ УПРАВУ. ЗІБРАНІ ФОНДИ ДОСЯГЛИ $180,000. ЗБІРКА ПРОДОВЖУЄТЬСЯ

Ню Йорк. — Проф. д-р Роман Смаль - Стоцький з Маркетського університету в Мілвокі, голова Головної Ради Наукових Товариств ім. Шевченка та голова Наукового Т-ва ім. Шевченка в ЗДА, був однодушно перевибраний на голову крайового Комітету Пам'ятника Шевченкові в результаті річних загальних зборів Комітету, що відбулися минулої суботи, 27-го січня 1962 в приміщенні НТШ в Ню Йорку. Проф. Олександер Архимович, новий президент Української Вільної Науки в ЗДА і проф. Лев Добрянський з Джорджтавнського університету та голова УККомітету були обрані на заступників голови, Йосип Лисогір, головний предсідник УНСоюзу, на екзекутивного директора, д-р Ярослав Падох на секретаря, а Ігнат Білинських на скарбника. Обрано ще 20 членів Комітету і 9 членів Контрольної Комісії. Збори відкрив коротким вступним словом проф. Р. Смаль - Стоцький, на заклик якого приявні вставанням з місць та хвилиною мовчанки вшанували пам'ять померлого в квітні м. р. першого екзекутивного директора Комітету сл. п. Дмитра Галичина. В своєму короткому вступному слові проф. Р. Смаль-Стоцький ствердив, що акція в справі здійснення схваленого Конґресом і підписаного Президентом ЗДА закону про дозвіл на побудову пам'ятника Тарасові Шевченкові в Вашингтоні викликала найбільший в історії Американської України відгомін, доказом чого може послужити факт, що започаткована в березні м. р. акція збірки фондів на будову пам'ятника досягла по сьогоднішній день 180,000 долярів. Це сума, що вже була переслана до крайового Комітету та здепонована в банках. Цілий ряд громад ще не переслали зібраних грошей, бо збірка ще продовжується. Нова інтенсивна кампанія для завершень цієї збірки, що повинна принести щонайменше чверть мільйона долярів, почнеться в березні ц. р. Із найближчих завдань Комітету, крім завершення збірки фондів, проф. Р. Смаль-Стоцький назвав: остаточний вибір площі під будову пам'ятника, переведення конкурсу проєктів пам'ятника, побудова пам'ятника та, вкінці, його врочисте відкриття.

Протокол з попередніх основуючих зборів Комітету зреферував секретар д-р Ярослав Падох, що опісля теж склав звіт із діяльности секретаріяту. Загальний звід з діяльности склав Йосип Лисогір, що від см. сл. п. Дмитра Галичина в квітні м. р. виконував обов'язки екзекутивного директора Комітету. Загальний касовий звіт, як і звідомлення про працю канцелярії склав Юліян Ревай, директор канцелярії. За контрольну комісію звітував дир. Іван Поритко, стверджуючи, що Комісія основно перевірила все діловодство, зокрема касове, та ствердила все в найбільшому порядку. Він подав точні і подрібні цифри прибутків та видатків, як і зберігання зібраних фондів, що ульоковані переважно в українських щадницях. Про загальну підготову збіркової акції звітував І. Білинський, а за працю мистецької комісії звітував в заступстві її голови мистця Святослава Гординського архітект Аполінарій Осадца. За пропаґандивну комісію звітував коротко її голова ред. Василь Мудрий. З організаційного звіту Ю. Ревая виходило, що в різних громадах є активних тепер 170 місцевих Комітетів Пам'ятника Шевченкові, а з 16 громадами Комітет є в контакті, хоч там немає оформлених Комітетів. Над звітами розгорнулась широка дискусія, подібно, як і над проєктом статуту Комітету, що його реферував д-р Я. Падох, та який опісля з деякими поправками прийнято. Статут постановляє, що Комітет складається з представників центральних організацій та що він перестане існувати до одного року після здійснення свого завдання — побудови і відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашингтоні. На зборах було приявних коло 100 осіб. Зборами проводив проф. Р. Смаль-Стоцький, секреретарював д-р Я. Падох.

Проф. Роман Смаль-Стоцький

НОВИЙ СКЛАД УПРАВИ КОМІТЕТУ ПАМ'ЯТНИКА ШЕВЧЕНКОВІ

Ню Йорк. — Загальні Збори Крайового Комітету Пам'ятника Шевченкові, що відбулися минулої суботи, 27-го січня 1962-го року, обрали нову Головну Управу Комітету в такому складі:

Голова — проф. д-р Роман Смаль - Стоцький; заступники голови — проф. д-р Олександер Архимович і проф. д-р Лев Добрянський; екзекутивний директор — Йосип Лисогір; секретар — д-р Ярослав Падох; скарбник — Ігнат Білинський. Члени Головної Управи: Антін Батюк, Святослав Гординський, проф. д-р Олександер Грановський, д-р Володимир Ґалан, Антін Драган, Володимир Душник, Євген Зиблікевич, Олена Лотоцька, Володимир Мазур, Василь Мудрий, Аполінарій Осадца, д-р Матвій Стахів, о. монс. д-р Степан Тиханський, Василь Шабатура. Контрольна Комісія: Іван Вянник, Михайло Дуткевич, Теофіль Кульчицький, Михайло Лисогір, Євген Лозинський, д-р Роман Осінчук, Едвард Попіль, Іван Поритко, Роман Слободян.

НТШ вшанувало роковини 22-го січня святочною конференцією

Ню Йорк. — В суботу 27 січня ц. р. в залі Наукового Товариства ім. Т. Шевченка відбулась урочиста наукова конференція, присвячена 44-им роковинам проголошення самостійности і 43-ім роковинам соборности України. Конференцію відкрив голова НТШ проф. д-р Роман Смаль Стоцький, вказавши в короткому слові на вічно-актуальну проблему волі й способів її оборони, в першу чергу — збройною боротьбою за волю. У почесній президії засів президент УНР в екзилі д-р Степан Витвицький, а за президіяльним столом зайняли ще місця сеніор дійсних членів, НТШ, кол. член Союзу Визволення України Вол. Дорошенко, голова математичної Секції проф. М. Зайців, директор Військово - історичного Інституту при НТШ З. Стефанів і голова Нюйоркського Відділу ОбВУА сотник Іван Козак. Голова Історичної Секції НТШ д-р Матвій Стахів виголовив доповідь на тему: „Стан морального духа й дисципліна війська УНР у січні 1919 р.", вказавши на актуальність цієї теми з уваги на постійні закиди на адресу Армії УНР, ніби вона була винувата за різні неґативні події з того часу. Доповідач дав короткий історичний нарис, як тло для творення Армії УНР після повстання проти Гетьманщини і вичислив всі найбільш невідрадні умови, в якій вона організувалася. Спростував леґенди щодо стану її чисельности і доказав, що в порівнянні напр. з початками існування польської армії, однаково УГА як Армія УНР стояли на куди вищому рівені духової спаяности, морали і військової дисципліни.

В НЮ ЙОРКУ ВІДБУЛОСЯ УРОЧИСТЕ ВІДКРИТТЯ НОВОНАБУТОГО БУДИНКУ УВАН

Ню Йорк (Л. Д.) Відкриття будинку Української Вільної Академії Наук у ЗДА, що відбулося в неділю дня 28 січня у вечірніх годинах, пройшло як величне свято не тільки української вільної думки, але, як зазначив у своєму привітанні д-р Й. Ліхтен, представник Антидефамаційної Ліги, як „свято вселюдської вільної науки в усьому світі". Велика заля будинку УВАН була переповнена членами Академії, її прихильниками і гістьми із Ню Йорку та із ближчих і дальших місцевостей поза Ню Йорком. Між гістьми були присутні: президент УНР в екзилі д-р Степан Витвицький, як теж численні представники американсько-українських організацій. Було багато гостей з американського наукового світу, між ними проф. Ф. Мозелі з дружиною, проф. З. Вжезінський з Колюмбійського університету, проф. К. Менґес з дружиною, д-р Крижановський з Польського Наукового Інституту, проф. А. Адамовіч з Білоруського Наукового Інституту, як теж М. Терпак та д-р Пеннар з Американського Комітету Визволення. Проф. Юрій Шевельов у своїй промові підкреслив, що придбання будинку є великим досягненням Академії, яке стало можливим завдяки ентузіязмові людей, що згуртувалися навколо УВАН, зазначуючи, що куди важливішою є наукова і видавнича праця і що діяльність Академії має бути звернена у майбутнє. В дальшому проф. Шевельов накреслив основні завдання Академії, як ширення правди про Україну, зв'язок з довколишнім світом і з молодим поколінням науковців. Закінчив свою промову проф. Шевельов ствердженням, що Академія стала символом української вільної наукової думки і що вона діє і її працю має підтримати українська еміґрація. З привітами виступали: представник Українського Народного Союзу гол. секретар д-р Ярослав Падох, голова Українського Робітничого Союзу А. Батюк, представник Американського Комітету Визволення М. Терпак, голова Білоруського Наукового Інституту проф. А. Адамовіч, представник Польського Наукового Інституту д-р Крижановський, представник правління Об'єднання Українських Письменників „Слово" В. Лесич, представник Антидефамаційної Ліги д-р Й. Ліхтен, представники Товариств: лікарського — д-р М. Зарицький, інженерів — Р. Левицький, професіоналістів — М. Яримович, „Зарева" — П. Дорожинський. Виступав з привітанням теж один із перших членів-фундаторів УВАН у ЗДА. Наспіло теж багато письмових привітів, перелік яких подав проф. І. Замша, цитуючи важливіші вислови з них. Між письмовими привітами були привіти від пані М. Дорошенко з Німеччини, від п-і Н. Ветухової, від проф. д-ра Володимира Кубійовича, голови НТШ в Европі, архиєпископа УАПЦ Впреосв. Никанора, від усіх груп і членів УВАН у ЗДА. У зв'язку з хворобою президента УВАН у ЗДА проф. Архімовича зборами керував заступник предидента проф. Д. Горняткевич, який вручив з висловами глибокої подяки окрему грамоту адв. С. Яремі за безкорисну юридичну допомогу для Академії. Подяку жертводавцям склав Гр. Костюк. Під час зборів зібрано пожертвами на сплату будинку суму понад 2.600 дол., із яких 1.000 дол. склав В. Джус, 500 дол. Ю. Вачинський, а решта була зложена меншими сумами. З великим успіхом пройшла теж мистецька частина програми відкриття, під час якої виступали скрипаль Яро Меґасюк, піяністка Зоя Маркович, співачка Ганна Шерей, і піяніст Вадим Кіпа. Заля зборів була прикрашена картинами Юхима Михайлова і мальованими тканинами Докії Гуменної.

Представники УНСоюзу і УРСоюзу відбули спільні наради

Ню Йорк. — Минулої п'ятниці, 26-го січня, тут у приміщеннях готелю Ню Йоркер відбулися в пополудневих годинах спільні наради членів Головного Екзекутивного Комітету Українського Народного Союзу та Виконавчого Органу Українського Робітничого Союзу. Предметом нарад були деякі з проблем, що їх мають ці організації до полагодження на недалеких їхніх конвенціях. До цих проблем належить також обміркування вже від довшого часу можливість злуки обидвох Союзів. Представники УНС і УРС взаємно обмінялись думками і поглядами на ці справи. Перед нарадами їх учасники вставанням з місць та хвилиною мовчанки вшанували пам'ять померлого трагічно в квітні м. р. попереднього головного предсідника УНСоюзу сл. п. Дмитра Галичина.

Антін Шаран знову очолює Народний Дім в Джерзі Ситі

Джерзі Ситі. — Антін Шаран, відомий місцевий громадянин і діяч, був перевибраний на голову місцевого Українського Народного Дому у вислідi загальних зборів, що відбулися в приміщеннях того дому минулої неділі, 28-го січня 1962 р. в пополудневих годинах. Зборами проводив адв. Марсел Ваґнер а секретарювала Мирослава Драган. Із звітів дотеперішніх членів управи виходило, що цей новий Дім, один з найкращих того роду українських домів в Америці, розвивається дуже задовільно, що він причинився до замітного пожвавлення громадського життя в цьому місті, зокрема до організації і виховання молоді та розвитку місцевих товариств і організацій. Впродовж трьох років свого існування та активности, цей новий Дім потрапив сплатити поважну частину гіпотечної позики в УНСоюзі, як також інвестувати поважні фонди в його дальшу розбудову і влаштування. До нової управи були обрані: Антін Шаран — голова, Микола Попович — заступник голови, Мирослава Драган — секретар, Вол. Семчишин — фінансови секретар і Степан Максим'як, скарбник. До Дирекції були обрані: Іван Кавочка, Петро Костик, Василь Литвинка, Петро Ляхоцький, Семен Хиляк, Григорій Бура, Вол. Ярмола, Адам Ризьо, Іван Вірт, С. Бараник, Микола Петришин, Ст. Станіславишин. До Контрольної Комісії вибрані: Вол. Киричак, Вол. Білик, Мих. Баран. Адв. Марсел Ваґнер був обраний на правного дорадника.

КОНГО ПРОТЕСТУЄ ПРОТИ АКЦІЇ МОСКВИ В ОН В ЙОГО СПРАВІ

Об'єднані Нації. — Прем'єр центрального конґолійського уряду Сиріль Адуля запротестував проти скликання Ради Безпеки Об'єднаних Націй в справі Конґа на вимогу Совєтського Союзу. Адуля висловив обурення, що Совєтський Союз, ніби „заприязнена" держава, що втримує в Конґо свого амбасадора, зголосила вимогу на скликання Ради Безпеки ОН в справі Конґа — без попереднього порозуміння з самим конґолійським урядом. Адуля натаврував цей „маневр" Совєтського Союзу, зроблений якраз в тому часі, коли стало відомо, що конґолійський прем'єр збирається приїхати до ЗДА для з'ясування ситуації в Конґо. Адуля висловив переконання, що теперішнє засідання Ради Безпеки ОН може тільки погіршити ситуацію в Конґо і внести в неї заколот. Свою заяву Адуля склав на пресовій конференції в Ляґосі, в Нігерії, куди він прибув на з'їзд африканських голів держав і прем'єрів і де його заскочила вістка про скликання засідання Ради Безпеки в справі його країни. Адуля вислав негайно протест до генерального секретаря ОН У Танта; цей протест вже наспів до Ню Йорку. Голова Ради Безпеки Об'єднаних Націй в цьому місяці, сер Патрік Дін, скликав Раду Безпеки на вівторок 30 січня для справи Конґа на вимогу Совєтського Союзу. Валеріян Зорін у своєму зверненні в цій справі гостро атакував Америку й Англію за те, що вони спричинили проголошення перемир'я в Катанзі і залишення там европейських наємних військовиків та політичних дорадників, всупереч постанові Ради Безпеки з 24 листопада мин. року. Насправді перемир'я прийшло внаслідку договорення між катанґійським президентом Мойсе Чомбе і прем'єром центрального уряду Конґа Сиріля Адулі. Мойсе Чомбе звернувся до ОН з просьбою дати йому місяць часу на звільнення решти чужоземних військовиків. Він проголосив звільнення французького майора Жіли Делена, який командував невеличким катанґійським летунством і острілював війська та позиції Об'єднаних Націй під час боїв в Катанзі. Уступаючий шеф місії ОН в Конґо шведський промисловець д-р Стур Лінпен переконаний, що Чомбе дотримає зобов'язання і співпрацюватиме з ОН та центральним урядом Конґа.

Совєти не хочуть передати справи атомових дослідів конференції роззброєння

Женева. — Совєти відкинули останню пропозицію ЗДА й Британії, щоб справу атомових експериментів, над якою безуспішно нараджується Женевська конференція від 31 жовтня 1958 року, передати конференції про міжнародне роззброєння. Большевики настоюють, щоб Женевську конференцію продовжувати, але не поступаються з свого становища, що треба підписати договір про припинення всяких ядрових експериментів — без ніякої міжнародної контролі. Сємьон Царапкін заявив це на 352 з черги засіданні Женевської конференції, повторивши давні совєтські нісенітні твердження, що міжнародна контроля насправді служила б шпигунським цілям іт. п. Спершу Совєти самі в'язали справу атомового договору з загальним міжнародним роззброєнням, тепер змінили становище. За західніми коментарями, те нове становище большевиків доказує остаточно, що вони не хочуть порозуміння в цій справі та що, мабуть приготовляються до нової серії ядрових експериментів. ЗДА й Британія, мабуть, залишать в Женеві по одному свому представникові та відкличуть свої делеґації.

Большевицька верхівка радитиме над справою сварні з Пейпінґом

Москва. — Центральний Комітет Комуністичної партії СССР скликаний на 5 березня ц. р. формально для обговорення сільсько - господарської ситуації, але фактично — за інформаціями західніх обсерваторів в Москві — для справи теперішнього спору внутрі комуністичного світу. Цей спір на тільки для комуністів прикрий, що коли впродовж останніх десятьох днів не було в совєтських газетах згадки про Хрущова, то появились плітки, що або Хрущов несподівано помер, або він відбуває строго засекречені наради з комуністичними верховодами. Водночас з московським з'їздом буде відбуватися другий Крайовий Народний Конґрес у Пейпінгу, як також третій з'їзд Крайового Комітету Китайської народної політично - дорадчої конференції — що є найвищим партійним тілом китайських комуністів. На продовжування кампанії проти „антипартійної групи", вказує поява декрету про перейменування фабрик, міст, шкіл, шпиталів і т. п., що їх названо у честь членів „антипартійної групи", як Молотов, Маленков, Ворошилов і Каґанович. Заборонено взагалі називати міста й різні публічні установи іменами живучих большевиків, але невідомо, чи воно в практиці буде стосуватись Хрущова.

В АМЕРИЦІ

● **Президент Кеннеді** переслав ґратуляції пані Елізі Гарпер в Савтгемптоні, Лонґ Айленд, Н. Й., в дні її 106-роковин з дня народження. Пані Гарпер пам'ятає, як генерал Грант відбував параду в Брукліні після закінчення Громадянської війни. Треба було двох великих тортів, щоб на них примістити 106 свічок.

● **Колишній віце - президент** Ричард М. Ніксон при кінці тижня вів виборчу кампанію в місті Сан Франсіско, стараючися про те, щоб його найменували на кандидата на губернатора. Він на [illegible] розмовляв із людьми, подаючи їм руку. Із прохожими розмовляв англійською і еспанською мовами. 24-го січня Ніксон заявив на республіканському прийнятті, що кандидує на губернатора Каліфорнії.

● **Генерал армії** Даґлес МекАртур в дні 26-го січня відзначив 82-гі роковини з дня народження в колі своїх „товаришів зброї" з другої світової війни. Його адьютанти ген. майор Кортні Вітні заявив наперед журналістам, що ген. МекАртур не любить парад для своєї особи і тому і в дні своїх народин він нормально працював.

У СВІТІ

● **Англійський майор Дик Лавсон**, всупереч наказові своїх зверхників полетів із двома шведськими пілотами з столиці Конґа Леопольдвілю до далекого містечка Конґольо, де збунтовані й занархізовані вояки здеґрадованого комуністичного ватажка Ґізенґи вбили скорострільним вогнем 1 січня ц. р. 20 місіонарів і одного лікаря. Містечко пограбоване і спалене. Названому майорові вдалося переконати ватагу вояків, що він їх приятель та врятувати одного чудом оцілілого монаха, який докладно оповів подробиці тієї страхітливої масакри.

● **В Ляосі в Нігерії**, на конференції голів 20-х африканських держав, генеральний губернатор Нігерії, д-р Нгамді Азікве, одверто закинув п'ятьом африканським країнам, які не взяли в тій конференції участи, що вони тільки сповидно визнають принципи чартеру Об'єднаних Націй, а насправді здавлюють у себе дома громадянські свободи та зазіхають на сусідські землі. Те оскарження пішло на адресу Об'єднаної Арабської Республіки Нассера, Гани Кваме Нкрумаха, Ґвінеї Секу Туре, Малі і Марокко.

● **Грецький митрополит Іяковос**, що його ледви 13 січня ц. р. обрано на те становище, зрікся його під натиском уряду і грецької публічної опінії, яка захвилювалась, коли несподівано з дуже поважних джерел закинено Іяковосові „неправильну поведінку". Іяковос заявив, що він зрікається „на знак протесту проти встрявання держави в церковні справи", але насправді всі знають, що це викрут.

● **Мавзолей Леніна** на Червоному майдані в Москві знову обведено дерев'яним рештуванням. Думають, що будуть так перемальовувати напис на ньому, щоб не було найменшого сліду, що було там колись слово „Сталін".

● **Канцлер Конрад Аденауер** знову захворів грипою. Він легко гарячкує, але лікарі не казали йому постійно лежати в ліжку. Кожна недуга Аденауера викликає острах в його оточенні та широкому загалові німецького громадянства, бо Аденауер має вже 86 років.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rates of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918
Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City and Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.
Союзу, чоловіків і жінок, — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів. Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертаються тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Пам'ять про Крути

Кожного року, в січні місяці, відзначаючи радісні роковини пропам'ятних актів в українській історії — проголошення Незалежности і Соборности, українська спільнота у вільному світі схиляється в глибокому поклоні перед пам'яттю тих, що своєю кров'ю освятили українську державність, обороняючи своїми молодими грудьми Україну під зрадницького удару московської півночі, покладаючи свої голови за Батьківщину на полі кривавого нерівного бою під Крутами в дні 29-го січня 1918-го року.

Сорок і чотири роки минає з того часу, але пам'ять про крутянських героїв, про юнаків - студентів і гімназистів київських шкіл, уродженців усіх областей України, і східніх і західніх її земель, що трьохсотною горсткою вирушили із зброєю проти багатотисячних банд Муравйова — не погасла і вічно жива. Своїм безприкладним геройством, як колись молоді греки під Термопілями, як староукраїнські воїни над Каялою, вони створили собі у свідомості українського народу пам'ятник, тривкіший за бронзу і граніт, здобули собі віковічну славу.

„Крутянців знає не тільки ввесь Київ — писала у зворушливій посмертній згадці про них в київській газеті „Нова Рада" в день їх спільного похорону 19 березня 1918 року відома українська письменниця - патріотка Людмила Старицька - Черняхівська, що її знищили 1941 року московські окупанти України, — про них довідається і пам'ятатиме в віках Україна... Жертва героїв Крут не була марною. Пам'ять про них служитиме дороговказом любови не тільки українцям, а й усім обраним Богом людям, що покладають життя своє в ім'я ідеї, в ім'я брата свого".

Не має значення те, що нині заоране поле їхнього бою під Крутами, що й сліду не лишилося від їхніх могил на Аскольдовій горі у Києві. Не важить і те, що цілими десятиліттями московський окупант намагається викреслити з історичних праць, підручників, спогадів усяку хоч би згадку про те, що відбулося січневого морозного дня 29-го січня 1918-го року біля залізничої станції Крут. Пам'ять про геройський чин крутянців розцвітає не лише виявами пієтизму і пошани серед українців, що вийшли на вигнання з рідної землі, щоб зберегти вірність ідеям української незалежности й соборности і продовжувати боротьбу за них. Живим вогнем вона тліє — не згасає в серцях українських молодих поколінь у поневоленій нащадками Іванів Грозних і Муравйових Україні, чекаючи слушного часу, щоб розцвісти широко й буйно до висот вільного українського неба.

Процеси, які відбуваються тепер в Україні, в українській літературі, мистецтві, в різних ділянках культурного життя, доводять, що окупантам не повелося викреслити з народної пам'яті нічого. Молодь, що народжувалася й виростала вже після визвольних змагань, під час і після кривавих чисток і масових розправ з учасниками незалежницького руху України, знає про все, що було. З молоком своїх матерей, з подихом української землі молоді ґенерації ввібрали у свою свідомість, у свою духовість увесь трагізм українського лихоліття, увесь порив загинулих поколінь — тих, що рвалися будувати Україну своєю кров'ю, своїм щоденним, наполегливим трудом. Сучасна молодь в Україні, така ж патріотична, як і те покоління, що дало Крути, готова, як і крутянці, пролляти свою кров в обороні рідної землі, щиро й гаряче вона прагне слави й величі для Батьківщини. В слушну годину, із громом визволення з цієї молоді осиплеться увесь наліт фальшивих чужих ідеологій і вона докершить того, за що вмирали із співом „Ще не вмерла Україна" студенти і гімназисти на крутянських полях.

І тоді постануть величні пам'ятники і під Крутами на полі славного бою, і на Аскольдовій горі в Києві, де були поховані молоді крутянці. І про подвиг їх, геройство і славу дзвонитимуть вільно по всій Україні дзвони, бандури і пісні.

Кінець ізоляціонізму

Ізоляціонізм З'єдинених Держав скінчився, коли вступили вони у першу світову війну. Ізоляціоністи здобули ще частинну перемогу, коли вдалося їм в Конґресі відкинути пропозицію Вудро Вилсона про ратифікацію Версальського договору й приступлення Америки до Ліґи Націй. Але це була перемога на дуже короткий час. Бо зараз після першої світової війни Америка мусіла взяти активну участь у господарській відбудові зруйнованої Европи, включно з Німеччиною. Визнання Совєтського Союзу за Ф. Д. Рузвелта було зроблене з огляду на небезпеку, що постала після приходу до влади в Німеччині Адольфа Гітлера. А спроба зберігти невтральність в другій світовій війні закінчилась, як відомо, повною невдачею і конечністю вести війну на два фронти, в Атлантійському і Тихоокеанському обширах. Наслідки другої світової війни такі, що по нинішній день ЗДА мусять тримати на европейському суходолі півмільйонову армію і вести закордонну політику в системі 42-ох договорів про взаємну безпеку й допомогу. І хоч нині в обох американських партіях існують „консерватисти" й „ліберали", „праві" й „ліві", проте ніхто навіть із найправіших американців не всилі завернути нині до ізоляціонізму часів президента Монро.

Зголошене в минулий четвер до Конґресу окреме звернення президента Кеннеді в справі нової митно - тарифної політики є, мабуть, останнім цвяшком у домовину американського ізоляціонізму. Так само, як приступлення Америки до обох світових воєн сталося без її вини і проти її волі, так само як лише під тиском комуністичної загрози ЗДА були примушені створити ґльобальну систему колективної оборони, так само й теперішній відступ від традиційної політики охоронних митних бар'єрів приходить під натиском зовнішніх обставин, до яких Америка мусить пристосуватися. Заснована у Римі 25-го березня 1957-го року Европейська Економічна Спільнота шістьох західньоевропейських держав (Франція, Італія, Західня Німеччина, Бельгія, Голляндія, Люксембурґ), відома під популярною назвою Спільного Господарського Ринку, мала за перші три роки свого існування — формально від 1-го січня 1958-го року — такий величезний успіх, що в серпні минулого року також Британія рішила старатися приступити до того бльоку, а перед ЗДА виринула альтернатива: або порозумітися з тим могутнім західньоевропейським економічним бльоком, або піти на війну з ним. У випадку господарсько - митної війни між Америкою і континентальною Европою загрожений був би експорт ЗДА річної вартости кругло $6 більйонів. Така війна була б, із своїми політичними наслідками, фактичним загином вільного світу. У випадку порозуміння і співпраці можна буде зосередити і контролювати — як твердить заступник державного секретаря для економічних справ Джордж Болл — 90% промислової продукції вільного світу, включно з товарами, капіталом, працею і транспортом. Першою передумовою тієї співпраці є зниження митних тарифів у пристосуванні до тієї цілі Спільного Господарського Ринку, якою є взагалі скасування тарифів для торгівлі всередині держав - членів та їхня охорона високими бар'єрами супроти зовнішнього світу.

Це складна господарська проблема, розв'язання якої є ділом фахівців - економістів і яка вимагає великої обережности та ступнево - етапної реалізації. Але господарські й політичні наслідки такої реформи можуть бути величезні. Добробут західнього світу і життьова стопа 300 мільйонів західніх европейців плюс 180 мільйонів американців ще більше зростуть. Ще яскравіше виявиться різниця між Заходом і Сходом. Ще абсурднішою виглядатиме самохвальба большевиків з їх гаслом „наздогнати і перегнати" Америку. У „мирній коекзистенції двох господарських систем" ще виразніше виявиться, по котрім боці є творча праця і добро людям, а по котрім невільництво і нужда.

Леонід Полтава

МИТРОПОЛИТ СЛІПИЙ МОЛИТЬСЯ В СНІГАХ СИБІРУ

1956 року в Києві вийшла книжка В. Белясва і М. Рудницького „Під чужими прапорами". Це — найганебніший пашквіль світу, але з нього ми зацитуємо уривок, щоб показати, якою ненавистю дихає окупант України до українського католицизму, а зокрема до Митрополита - Ісповідника Кир Йосипа Сліпого:

„Пізньої осени 1944 року, незабаром після смерти Шептицького, — читаємо на 171 сторінці пашквілю, — один з авторів цих рядків, разом із членами Надзвичайної Держкомісії по розслідуванню фашистських звірств, відвідав резиденцію митрополита на Святоюрській горі у Львові. Нас зустрів архиєпископ Йосиф Сліпий, згодом розкритий радянською агентурою як ворог Радянського Союзу і приховувач шпигунів. Ми сподівались, що Сліпий засвідчить своїм підписом ті фашистські звірства, які мали місце на протязі 37 місяців часу на очах кожного жителя міста. Адже у Львові було знищено третину населення! Але архиєпископ Йосиф Сліпий, соромливо опустивши очі, заявив, що про фашистські звірства йому „рішуче нічого не відомо"...

Ці блюзнірські рядки написані з очевидною метою дискредитувати Митрополита Кир Йосифа в очах читача. Написані вони й видані для України аж у 1956-му році. Тобто через десять років після першого засуду на вісім літ сибірської каторги Митрополита Йосифа Сліпого і Єпископів Г. Хомишина, Н. Будки, Н. Чарнецького, І. Лятишевського, а трохи згодом і Єпископа Г. Лакоти, о. Прелата П. Вергуна, Єпископа И. Коциловського.

Аж через десять років після злочинного засуду Митрополита - Мученика Кир Йосифа Сліпого совєтська влада була змушена знову кидати каміння на Ісповідника і кричати „розпни" у спеціяльно виданій книжці.

Подаємо текст першого офіційного совєтського повідомлення про арешт українських католицьких ієрархів. У газеті „Вільна Україна" з 16-го березня 1946 р. (Львів) було надруковане повідомлення „Від прокурора УССР": „За активну зрадницьку і підсобницьку діяльність на користь німецьких окупантів слідчими органами заарештовані Сліпий И. А. — митрополит греко - католицької (уніятської) церкви, Чарнецький М. А., Будка М. М., Хомишин Г. Л., Лятишевський І. Ю. — єпископи уніятської церкви. При арешті у названих осіб знайдені документи, які викривають їх у злочинних зв'язках з німецько - фашистськими окупантами, зокрема, з Гестапо та іншими німецькими каральними та розвідувальними органами".

Це було в 1946-му році. А в 1956-му році до несусвітських обвинувачень Москва додала новий: „приховував шпигунів". Бо ніхто не вірив у справедливість попередніх обвинувачень. Поворотці з Воркути розповідали пошепки про незвичайну, героїчну поставу засланого Митрополита Кир Йосифа Сліпого: кожний ранок він починав молитвою і нею ж кінчав день після рубання сибірських лісів. А з ним молилися й багато інших в'язнів, навіть не християнського віровизнання. Тому Митрополита не раз переводили в т. зв. спецтабори, зовсім ізольовані від світу. Чи така людина, позбавлена за молитву мізерної пайки хліба, могла мати щось спільного з Гестапом і іншими кримінальними вигадками Белясвих та подібних „прокурорів"?

Очевидно, Сталін, а тепер Хрущов усвідомлювали велетенську моральну силу Митрополита Кир Йосифа Сліпого: не даремно вони тричі викликали його до Москви й Києва. Але намовляння відректися католицизму і зайняти почесне місце в Московському Синоді не мали успіху. Митрополит став справді Петровою Скалою. І нині в Кремлі розуміють, що фізичне знищення 70-річного Митрополита — Ісповідника - Мученика означало б тільки зміцнення могутности Католицької Церкви у світі і, рівночасно, зміцнення загнаної в катакомби на Україні. Тому безбожному ворогові залишається тільки пробувати знеславлювати славу українського народу. Тому і є етапи таких спроб: 1946, 1956, 1960 роки: вони ще будуть, бо ворог не може заспокоїтись.

Митрополит Кир Йосиф Сліпий молиться десь у снігах Сибіру за український нарід, в неволі, в розсіянні. Його позбавляють за це мізерного шматка хліба, карають карцерами і засекреченими спецлагерями.

Обидві наші Церкви: і Українська Автокефальна Православна Церква, і Українська Греко - Католицька Церква дали християнському світові немало Мучеників за віру Христову. До цих українських постатей на Голготі світу долучився Митрополит Кир Йосиф Сліпий. І жадні оплюгавлювання збоку ворога не зможуть заплямити вибілених сибірськими снігами і нелюдськими терпіннями святих шат Нашого Митрополита.

Юрій Таркович

АМЕРИКАНЦІ ПРО ВЕЛИКИЙ ГОЛОД В УКРАЇНІ

Стаття в „Свободі" з 19-го січня ц. р. цікава передусім тим, що, крім українських праць, вказує також на праці не-українських авторів про голод 1921-22 років. Це надзвичайно важлива справа, бо, на жаль, дуже часто західній політично - науковий та журналістичний світ відноситься до українських джерел скептично, якщо наведені в них дані не підтверджені американськими, англійськими або французькими авторами. Дуже часто в ЗДА також не довіряють німецьким даним, якщо йде про Схід Европи, передусім про Україну. В багатьох американських колеґіях та університетах взагалі не рекомендують німецьких наукових джерел. Не будемо тут входити у причини такого відношення, але вкажемо на деякі конкретні можливості, як саме зменшити, а то й розвіяти таке недовір'я до українських джерельних даних.

На нашу думку, найпростішою і найвірнішою методою було б у всіх випадках, поруч із нашими твердженнями, подавати твердження чужинців, передусім американців. Таких чужинецьких авторитетних книг та звітів є багато, куди більше, як у нас іноді думають. Про голод 1932/33 років, що знищив мільйони українців, є дуже багато неукраїнських, зокрема американських даних. Треба їх тільки підшукати.

„Найвірніше, здається, писав про цей страшний, спричинений Москвою голод американець Вілліям Чамберлен в декількох книжках: Russia's Iron Age; Collectivism, a False Utopia; The Ukraine, a Submerged Nation; also The Russian Revolution, 1917-1921, especially Part II.

Не всі у нас знають про надзвичайно цікаву, ілюстровану десятками оригінальних знімок книгу натуралізованого британця, Евалда Аманде, який речево і з великим зрозумінням пише про великий голод 1932/33 рр. Називається ця книга: Human Life in Russia, London, 1936.

Дуже численні згадки про Україну є в праці професора Гарвардського університету Мерла Фейнсода: How Russia is Ruled.

З багатьма даними та висновками цього вченого українець може не погодитися, але його праця — це величезне джерело даних не тільки про голод 1932/33 рр., але й про багато інших справ, зв'язаних із поневоленням України.

Надзвичайно цінні зауваження і статистичні дані можна знайти у книзі (на стор. 60-75) відомого американського автора Барґгорна: Soviet Russian Nationalism. Інший автор, твердження якого уважаються в ЗДА вповні авторитетними, Волф, у своїй праці: Six Keys to the Soviet System уважає, що Великий Голод надзвичайно загострив українсько-російські відносини (ст. 178).

Цінною працею є також книга Р. Бауера: How the Soviet System Works, видана Гарвардським університетом, який, вірно чи невірно, уважається за найавторитетнішу наукову інституцію в ЗДА.

Високий урядовець у департаменті закордонних справ Волт Ростов, написав велику наукову працю The Dynamics of Soviet Society. На сторінках 213 і 214 цієї праці він дуже прихильно згадує Україну і доводить, що проведена Москвою на Україні колективізація спричинила гострі українсько-російські розходження.

Подібних наукових праць, що появилися й появляються в ЗДА, можна знайти десятки. В деяких книгах про українські справи лише згадується, часто вірно і дуже прихильно.

Деякі американські науковці присвячують свої праці виключно українським справам, як от, наприклад, Джан Армстронг у своїй надзвичайно цінній праці, Ukrainian Nationalism. Цей автор знає про деякі українські події більше, як не один з нас, українців.

Доброю працею із багатьма даними про Україну є книга проф. Донелда Тредголда Twentieth Century Russia.

Важливою і цінною є праця В. Кульського, польського уродженця, професора університету в Сиракюзах, The Soviet Regime. У цій 800-сторінковій книжці є надзвичайно багато даних про Україну; цінне передусім друге (не перше й третє) видання.

Треба звернути також увагу на деякі уступи в науковій праці нашого земляка, натуралізованого американця Вернадського, якого у нас готові уважати за росіянина і людину проросійських поглядів. Але у своїй великій праці Kievan Russia він переконливо доводить, що гострі українсько-російські непорозуміння і боротьба фактично почалися ще 1154 року, коли Юрій Долгорукий привів суздальських бояр до Києва, яких кияни ненавиділи. Далі цей учений в тій же книзі доводить, що українсько-російські відносини вже зовсім зіпсувалися в 1169 році, по знищенні Києва князем Андрієм Суздальським. Чи може бути ще краща відповідь різним брехням про „німецько-австрійські інтриґи" у постанні українського „сепаратизму"? З автором цієї праці кожний американець мусить погодитися, коли йде про початки українсько-російської боротьби.

Микола СТЕПАНЕНКО

ПАМ'ЯТАЙ, ЩО МИ ВЖЕ МАЛИ КРУТИ...

Синові моєму — Юрієві
в річницю Крут.

Юнаків, що у крутянській битві,
Як герої — славні полягли,
Пом'янімо у своїй молитві:
Смертю смерть вони перемогли!

Їх серця зігріли наші груди,
В наших жилах — їх жертовна кров;
Подвиг той сумління наше будить —
Месницьку донести хоругов.

Впало триста їх. Сотні змінили варту,
Щоб на силу зловорожу встать.
Жити і померти й тричі варто,
Щоб зійшла вітчизна із хреста...

Може і мені в цій естафеті
До обіцяної не дійти землі.
Падають у вирійнім відлеті
Старшої когорти журавлі.

Спадкоємче мій, коханий синку,
Ім'я Юрія ти носиш не дарма.
Твій патрон в нерівнім поєдинку
Драконові пащу проламав.

Як мені призначено в гущину
Проспівати жалібне „кру-кру",
Хай твою дорогу в Україну
Осяває вічне сяйво Крут.

І як знову — „Бути чи не бути"
Вирішити прийде в боротьбі,
Пам'ятай, що ми вже мали Крути!
Перемога суджена тобі!

ЗДА І КОЛОНІЯЛІЗМ

На Генеральній Асамблеї Об'єднаних Націй дебатують тепер питання колоніялізму, і ці дебати, без сумніву, триватимуть доти, аж поки рештки колоніялізму не будуть змецені з лиця землі.

Цілком природньо, що такі дебати продовжуються, бо багато держав - членів ОН щойно самі звільнились з-під колоніяльної залежности і тепер справедливо наполягають, щоб і інші території, які ще перебувають у залежному стані, також стали суверенними державами.

Представники цих нових держав часто запитують, як ставляться З'єдинені Держави до питання колоніялізму. Відповідь на це питання дуже проста. З'єдинені Держави самі народилися з намагання бути вільними. І тепер, майже через 200 років після своїх народин, вони стоять за свободу для себе і всіх інших. І в число цих інших ЗДА включають країни Східньої Европи, які ще перебувають на становищі поневолених націй Совєтської імперії.

Це наше фундаментальне змагання до свободи не мусить бути затьмарене тим, що в ході історії наша країна нав'язала міцні й взаємновигідні зв'язки з державами, які досі володіють колоніями. Було б нещирим твердити, що нам було завжди легко поєднати наше змагання до волі, з одного боку, і наше спільництво з колоніяльними потугами — з другого.

Але з протоколів ОН кожний може довідатись, що ЗДА на міжнародному форумі завжди голосували проти будь-якої колонізаторської політики, наприклад, за неприсмну для Португалії резолюцію в справі Анголі, рішуче поставились супроти расової політики Південно - Африканського Союзу, виразно висловилися за незалежність Альжиру, базовану на умовах поміж Францією та альжирськими повстанцями. І треба зазначити, що тільки дві чи три колоніяльні держави досі тримаються своїх колоній. Доба колоніялізму минає. Залишається тільки одна велика колоніяльна держава — Совєтський Союз.

Чому ж тоді, кожний може запитати, З'єдинені Держави голосували проти резолюції Генеральної Асамблеї, що закликала до ліквідації колоніялізму і до надання незалежности всім націям у світі до кінця 1962-го року? Подивіться на календар, і побачите, чому ЗДА не підтримують дати 1962-го року.

Просто нема часу, щоб приготувати для незалежности в 1962-му році всі ті нації, які ще досі перебувають у залежному стані. Конґо править за наявний приклад. Бо не досить для свободи нації урядити урочисту церемонію незалежности. Що принесе нації, питає наш уряд, проголошення незалежности на папері, коли країна охоплена громадянською війною, коли в ній панують голод і хвороби, а в ліпших випадках, коли вона відповідно не приготована для того, щоб як слід використати свою незалежність?

Проте, всі ці обставини не можуть виправдати зволікання з наданням незалежности. Навіть якщо ЗДА мають сумнів, що політичні та економічні обставини в Анголі сприятливі для того, щоб Анголя могла бути готова для незалежности протягом одної ночі, ми виразно з'ясували свій погляд і в ОН і перед португальським урядом, що Португалія мусить негайно вжити заходів для встановлення в Анголі самоврядування.

Коротко кажучи, З'єдинені Держави вірять у самоврядування, як найліпший вид керівництва будь-якої території. Але ЗДА не вірять у драматичне, раптове надання незалежности, яке, беручи до уваги навіть недалеке майбутнє, фактично буде кроком назад.

Американська Рада

Ю. Гайдар

АГАПІЙ ГОНЧАРЕНКО

(3)

Державний секретар ЗДА помітив у Гончаренкові видатну силу, викликав його до Вашинґтону і запропонував державну субсидію. Гончаренко погодився, але з умовою, що збереже повну незалежність своїх політичних переконань. Цю незалежність Гончаренко пізніше довів на ділі, коли своєю газетою і збором підписів серед американців провалив пляни торговельної компанії Гутчінсона здобути монополію на Аляску. З Гончаренком мали дружні зв'язки деякі найбільші політичні й культурні діячі Америки, як от славетний журналіст і кандидат на президента Горас Грілі, Джорж Кеннан, письменник Генрі Джордж та багато інших.

У газеті „Свобода" Агапій Гончаренко проклямував свої бажання, „щоб сибіряки слухали через Тихий океан вільну і тиху пісню із вільної Америки". Ніби розвиваючи ідеї Герцена про Сибір, Гончаренко писав у „Свободі":

„Вільна Америка і Сибір — це два юні силачі, обернені один до одного спиною". Час настав, „щоб зрозуміли вони один одного і працювали на спільну користь". „Чого ж у вільній країні на волі, — писав Гончаренко, — не висловлювати вільно наших затасних святих почуттів, за які в Росії садовлять у каземати, засилають на Сибір? А в Сибіру якого люду нема, цвіт народу руського там і відсіля, через Пацифік ми, уникнувши пощастю Сибір, бажаємо подати дружню руку співчуття нашим братам".

В Сан Франсіско Гончаренко заснував був так зване „Панслов'янське товариство пам'яті декабристів" з ідеєю скасування тюрми народів і створення на її місці вільної спілки незалежних слов'янських держав.

Імперський уряд переслідував Гончаренка на кожному кроці. Дійшло до офіційних протестів. Вороги добилися скасування субсидії для видавництва Гончаренка. Царські поліційні аґенти пустили в нюйоркські великі газети провокативну брехню, нібито Гончаренко є таємним аґентом російської поліції.

Даремні були всі ці заходи могутнього Петербургу. Гончаренко, що мав багато фахів і талантів, умів сам заробити гроші на своє громадське діло. Він увесь час видавав газету власним коштом і допомагав іншим еміґрантам.

„Наше слово істини не замовкне, — писав Гончаренко в „Свободі", — бо для публікації ми не потребуємо нічиєї помочі; ми — видавець, друкар і розносчик нашого журналу".

З часом Гончаренко зосередив свою увагу на роботі серед українців. Він став містити більше статтей українською мовою в „Свободі", а зокрема писав про Шевченка та передруковував його поезії. Він закликав українців творити свої організації і, за прикладом французів, німців, італійців, завойовувати економічні й культурні позиції в Новому Світі. Одночасно Гончаренко встановив контакт з Україною.

1901-го року у вугільному районі З'єдинених Держав — Пенсилвенії, де працювало багато українських вуглекопів, вийшла українська книжка під назвою „Календар для американських русинів". У цій книжці була стаття про Агапія Гончаренка під назвою: „Козак пана не знав з віку". Тут же бачимо й фотографію Агапія Гончаренка. Під велетенською каліфорнійською секвоєю сидить могутній сивогривий дід у білій сорочці і штанах. Спокій і сила віють від цієї постаті. Не можна й подумати, що ця людина витратила море енерґії в боротьбі з могутнім поліційним апаратом Російської імперії на всіх обширах земної кулі. Календар українських вуглекопів у Пенсилвенії писав:

„Подаємо читачам образок одного з перших наших ветеранів на вільній землі Вашинґтона, сина Руси-України, або — як він сам підписується — козака вільної України, Агапія Гончаренка, що доживає віку в своїй посілості недалеко Сан-Франсіска... І хоч він сьогодні старий, однак з молодечим серцем, повним любови до свого рідного краю, повним віри в воскресення Руси-України".

Так писав 1901-го року Календар українських робітників в Америці про засновника української еміґрації в ЗДА Агапія Гончаренка. Прожив він в Америці 50 років. Коли перші десять років Гончаренко звертав більше уваги на Аляску, а також на організацію всієї еміґрації з Російської імперії, то останні сорок років свого життя в Америці присвятив він праці для американських українців і для України. Російські нігілісти-революціонери, знаючи, що Гончаренко допомагає всім еміґрантам з Росії, хотіли були втягти Гончаренка в організацію пропаганди комунізму в Америці і в маніякальні пляни створення в З'єдинених Державах так званих „зразкових комуністичних колоній". Та Гончаренко не любив нігілізму й комунізму. Він осуджував політиканство і взаємопоборювання російських еміґрантів, а його старі російські друзі Огарьов, Герцен, Бакунін були вже тоді мертві.

Роковини Незалежности і Соборности в Нюарку, Н. Дж.

ПОСАДНИК М. НЮАРКУ, Н. ДЖ., ПІДПИСУЄ ПРОКЛЯМАЦІЮ УКРАЇНСЬКОГО ДНЯ

Сидить посадник м. Нюарку Лео Р. Карлін. — Стоять зліва: Іван Атаманець, сот. Юрій Кононів, Іван Назар, Михайло Матіяш; мґр. Володимир Прищляк, д-р Осип Утриско, мґр. Адам Гординський.

Відзначення Роковин Незалежности і Соборности українських земель Українською Громадою м. Нюарку і околиць, започатковано в середу 17-го січня ц. р. В цей день посадник м. Нюарку Ліо Р. Карлін прийняв делеґацію Української Громади та в її присутности підписав проклямацію, проголошуючи день 22 січня 1962 року в місті Українським Днем, закликаючи всіх громадян м. Нюарку відзначити День Української Незалежности. 22-го січня поруч зоряного державного прапору повівав жовто-блакитний національний прапор України. В складі делеґації, яку очолював сотник Юрій Кононів, приявними були д-р Осип Утриско, мґр. Адам Гординський, мґр. Володимир Прищляк, Михайло Матіяш, Іван Назар, Іван Атаманець.

В неділю 21-го січня в українських церквах в проповідях були згадані ці наші історичні Акти. В православній церкві св. Тройці, настоятель цієї церкви протоієрей о. А. Селепина, відправив молебен в намірені Українського Народу з глибокою змістом проповіддю про наші обов'язки супроти страждущої, але неупокореної Матері України.

У вечірніх годинах залю Української Централі масово заповнила Українська Громада. Святочну Академію започатковано вмаршом на залю уніформованих відділів наших молодечих. Організацій: Пласту, СУМА, ОДУМ. Спів американського гимну, відчитання проклямації посадника міста М. Матіяшем, 4-го Універсалу юначкою Пласту Боженою Сигалів та Акту Соборности юначкою СУМА Галею Терещук були першою частиною Академії.

Святочну доповідь виголосив мґр. Іван Оверко. Доповідач змалював життя і стремління українського народу жити вільним на власній землі у впертій боротьбі було осягнуто, коли волею всього народу проголошені були Акти Незалежности і Соборности в столиці Києві.

В мистецькій частині Академії Іванна Кононів і Валя Калин з повним успіхом виконали помислово побудований монтаж слова і пісні, в якій входили пісні — „Ой у лузі червона калина" та „За волю вітчизни" — муз. М. Фомейка і уривок з епопеї „Попіл імперій" Ю. Клена. Мішаний хор „Трембіта" під дириґентурою Володимира Богдана Будного з кожним виступом виявляє все більшу мистецьку вартість, що є наслідком послідовної впертої праці хористів, особливо дириґента. Хор виконав „Україно, мати, кат сконав" — муз. Стеценка та „Народним лицарям" — муз. Безкоровайного. Акампаньювала хорові Марійка Ковбилянська. Сцену оформив Федір Луцишин.

Відспіванням всією Громадою національного гимну, закінчено Академію. **Ю. К.**

Свято Незалежности та Соборности в Сиракюзах, Н. Й.

Українська громада м. Сиракюз належно відзначила ці Роковини, улаштувавши Святочну Академію 21-го січня в Народному Домі. Академію розпочав чоловічий хор „Сурма", проспівавши „Наш рідний край" під керівництвом п. Зенона Мягкого. Святочну доповідь виголосив д-р Михайло Логаза, насвітливши обставини, за яких проголошено Незалежність і Соборність Української Держави. Добре з'ясовано боротьбу, яку вів український народ, щоб досягнути своєї Незалежности. Послідовно висвітлено всі етапи цієї боротьби, яка закінчилась проголошенням на Софійському майдані в Києві акту Соборности всіх українських земель.

Виступ заслуженого артиста Київської Державної Опери п. Ярошевича - Манька надав Академії особливої урочистости. Він проспівав „Ой Дніпре, мій Дніпре!" — муз. Лисенка, „Ой у полі над могилою" — муз. Фоменка і „Ой чого ти Дніпре" — муз. Кохановського, „Ти слухаєш, Дніпре" — муз. Китастого, „В долині тихий сон летить" — муз. Коханського і, на настирливе бажання присутніх, ще кілька пісень. Всі були захоплені цим співом.

Відома в нас співачка п. Галина Колодуб - Тимочко виконала незнаний нам твір „Спогади дівчини" — муз. А. Ярошевич при акомпаніяменті самої авторки. Тут хочемо зазначити, що ми зустрічали багато акомпаньяторів, але акомпаньямент п. А. Ярошевич здивував нас своєю майстерністю творити тло для соліста і допомагати йому в цілковитому опануванні уваги слухачів. „Білі каштани" — муз. Майбороди, — зазвучали у виконанні п. Галини Колодуб - Тимочко при акомпаньяменті п. А. Ярошевича сердечно, що справило незабутнє враження на присутніх.

З деклямацією виступили п. Врублевська та п. Чорній, які своїм художнім читанням дуже сприяли створенню урочистого настрою у присутніх. Далі йшов виступ нашого хору „Сурма", що проспівав Стеценкове „Вилітали орли" та „Вставай Україно" — муз. В. Третяка. Ми з задовольненням відмічаємо невпинний художній зріст нашого хору, і дириґент хору п. Мягкий певно багато приклав праці, щоб добитись такої звучности всіх партій.

Академію закінчив спів нашого гимну всіма присутніми. Треба відмітити працю культурно - освітнього референта нашого Відділу УККА п. Михайла Рубича. **М. О.**

Січневі Роковини в Трентоні, Н. Дж.

Старанням святочного комітету українських церковних, політичних і громадських організацій при співучасті Відділу Українського Конґресового Комітету влаштовано в неділю 21-го січня Академію, присвячену січневим роковинам Української Народної Республіки.

Академію відкрив і представляв гостей Едвард Попіль, фін. секр. Українського Робітничого Союзу. З привітами виступили заступник мейора Трентону Феґерті і посадник Гамілтону Періллі. Промову англійською мовою виголосив посол Фаррінгтон, а українською мовою проф. М. Чировський. По відчитанні панною Понятишин проклямації губернатора йшла мистецька частина хору „Кобзаря" під проводом проф. А. Рудницького. Зі сопрановим сольом виступала пані М. Мурована, при фортепіяні була пані Роксоляна Гарасимович, а деклямацію виголосила пані Ірина Бованко.

Академія вдалася і під оглядом моральним і матеріяльним. Заля була вже повна точно о заповідженій 6-ій годині. Публіка цим разом показалася послушною закликам.

Це перший раз на чисто політичне українське свято попрошено американських достойників і то з чинною участю. Нововибраний губернатор тільки тому не міг взяти участи, що Лицарі Колюмба того самого вечора гонорували його — свого бувшого голову спеціяльними сходинами.

Свято було попереджене проклямацією Українського Дня мейором Трентону, про що була згадка зі світлиною в місцевій американській пресі. Також американське радіо заповідало час і місце урочистостей Українського Дня Незалежности.

В сам день 22-го січня повівали українські прапори на ратуші, українських церквах і приватних домах дбайливих українських громадян.

Д. Кузик

Українські ветеринарні лікарі східних стейтів відбули зустріч

Деколи виникає сумнів в доцільність організації ветеринарних лікарів в американських відносинах.

Але зустріч членів Відділу Українських Ветеринарних Лікарів у Філядельфії в дні 25 листопада 1961 р., яка відбулася при участі 17 членів з родинами та з представниками споріднених організацій, дала позитивну відповідь на поставлене повище питання.

Зустріч доказує, що український корінь так глибоко вріс в серця й душі українських ветеринарів, що ні час, ні простір не приглушив його; що українська ідея і рація все живі в умах; що суспільно-професійна традиція Об'єднання народжена у „Ватрі", діє, як об'єднуюча сила; і що ця одиниця притягає теж по товариській лінії.

Коли ми — українські ветеринарні лікарі — прибували в цю країну, то старші з нас принесли зі собою роки професійної практики та досвіду, молодші — свіже ще знання з університетських заль, ще інші доповнили знання життя на шляхах далеких та невідомих в мандрівці ізгоїв із рідної землі. Але сьогодні ми всі працюємо та вчимось дальше у цій гостинній країні, поглиблюємо знання та конфронтуємо з тим, що привезли з дому, а коли відчиняться залізом сковані брами України, тоді ми готові передати туди наше знання й досвід посередньо чи безпосередньо, як кому судитиме доля. Цього нам забувати не вільно, бо такий є історичний змисл політичної еміґрації.

Зустріч членів Відділу Схід Об'єднання Українських Ветеринарних Лікарів в Америці була сьомою з черги. Її відкрив, вітаючи приявних, голова д-р Т. Мамчур, а проф. С. Крашенніков висвітлив, зібрані ним, картини архітектури Києва з доби Шевченка. Від НТШ вітав зустріч проф. М. Остапяк, а від Товариства українських Інженерів інж. Будник.

По спільній вечері була мистецька програма, що нею проводив член Відділу, д-р Іван Куйдич. Зі сольовими точками виступала пані Ольга Сас, дружина вет. лікаря, що при фортепіяновому супроводі Таїси Збир з Честеру, Па., співала: „У мене був коханий край" — Д. Січинського та „Її душа — то чайка над водою" Я. Лопатинського. Артист українського театру Богдан Паздрій читав дотепний спогад про футбольну команду при колишньому театрі ім. І. Котляревського в Галицькій Україні. Д-р І. Павлічка та дописувач при музичному супроводі М. Гентоша відспівали гуморески-коломийки пера п. Я. Климовського, характеризуючи поодиноких членів Відділу, при чому викликали щирий сміх.

Зустріч продовжено загальною забавою при звуках оркестри п. Гентоша. Серед приявних було багато філядельфійців.

Комітетові, що складався з членів Управи Відділу, а саме: д-р М. Барусевич, д-р І. Куйдич, д-р І. Павлічка, та д-р Ю. Білик — слід погратулювати за приготування зустрічі, а паням з п. З. Барусевич у проводі — висловити признання за приготування кулінарної частини зустрічі.

д-р Євген Гіль

ЛЕВ ҐЕЦ

(З приводу виставки його праць у Ню Йорку)

Кажуть, що мистець є витвором свого середовища й своєї епохи.

Коли ж іде про творчість Ґеца, виринає питання, як повплинуло на нього мистецьке середовище, в якому розвивався його талант? Далі, як можна поділити його мистецьку діяльність на окремі доби та як слід схарактеризувати в загальному огляді цілу творчість того мистця?

Відповідаючи на перше питання, мусимо усвідомити собі, що ще перед вступленням на студії до краківської Академії мистецтв, Лев Ґец відбув уже певний фаховий вишкіл у школі мистецького промислу у Львові, а в рядах УСС-ів він став зразу повноцінним членом т. зв. „Артистичної Горстки". Саме на тому першому етапі його мистецької діяльности позначилася дуже характеристична риса: Ґец на самому світанку своєї творчости перебрав на себе обов'язок відтворити цілу епопею героїчної місії Січового Стрілецтва й він постановив виконати „Антологію стрілецької творчости". Цей задум молодого мистця - початківця, міг видаватися неодному занадто сміливий, коли візьмемо до уваги, що в лавах УСС служили під ту пору вже такі досвідчені мистці, як Осип Курилас — старший від Ґеца на повних 26 років, Юліян Буцманюк, Осип Сорохтей, Михайло Гаврилко та Ю. Крайківський, а всі вони переросли Ґеца на щонайменше десять років життя та мали за собою повний мистецький вишкіл. Але творчий стимул був сильніший від рутини досвідчених товаришів пензля й пера і закінчився для Ґеца прегарним вислідом. Нас хвилювала тривожна думка, що „Антологія стрілецтва" могла б пропасти в останній післявоєнній завірюсі, але ж довідуємося, вона збереглася і залишається під доброю опікою в Італії.

Ґец при виконуванні своїх мистецьких завдань у рядах УСС-ів не відбував фронтової служби, то все таки під час Листопадового Зриву патріотичний обов'язок наказав йому станути зі зброєю в руці проти польського окупанта в обороні його родинного Львова. За свій запал він заплатив важким пострілом у ногу, а дальшим наслідком цього було ув'язнення його в таборі в Домб'ю під Краковом. І тут знову відізвався в ньому суспільно - творчий гін, він задумав створити другий, великий цикл - антологію, тим разом присвячену таборові українських полонених і політичних в'язнів п. з. „Домб'є". Цей новий вияв його творчої енергії є справді подивугідним явищем: молодий мистець став уже вдруге своєрідним літописцем своєї доби, він зреєстрував в ілюстраціях своїх власних та других сучасників, а також у документах-спогадах усе, що українці створили в тяжких умовинах поневірки й неволі.

Після звільнення з табору Ґец перейшов на працю до бюра відомого архітекта проф. Івана Левинського у Львові й за його спонукою, та при матеріяльній допомозі лікаря д-ра Овчарського, він постановив виїхати до Кракова, щоб там студіювати в Академії мистецтв.

В краківській Академії Ґец учився (в рр. 1919-1924) в двох професорів: Станислава Дембіцького — малярства, й в Яна Войнарського — графіки. Проф. Дембіцький був уже раніше зв'язаний під деяким оглядом із нашим мистецьким життям у Львові, бо в 1900-тих роках працював як консерватор ікон у нашому Національному Музеї. Він говорив добре по українськи, але насправді щирим прихильником українців мабуть ніколи не був. Також під мистецьким оглядом не проявляв більшої активности, зате був добрим педагогом. Він мав доволі важкі родинні клопоти й тому залюбки перебував поза домом, любив пересиджувати серед своїх студентів в Академії, присвячуючи їм більше уваги, ніж це робили інші професори. Під чисто малярським оглядом Дембіцький не мав більшого впливу на своїх учнів, зате теоретично вчив їх справді багато. Крім Ґеца студіювали в нього з українців: Василь Крижанівський, Леонід Перфецький та Осип Сорохтей. Ще меншою індивідуальністю в мистецтві ніж Ст. Дембіцький, був другий професор Ґеца Я. Войнарський. Ніхто зі студентів не бачив його праць ні з ділянки малярства, ні графіки. Зате він мав широке технічне знання і вчив справді добре.

Саме ці два педагоги, що самі не мали й не могли мати ніякого особистого впливу на формування таланту Ґеца, не зупиняли його в нічому в його творчих зусиллях. Лев Ґец був передусім справжнім віртуозом у рисунках, і ніхто з його колеґ не міг під тим оглядом рівнятися з ним. Олівець і вуголь жили в його руках, а техніку допровадив уже під час своїх студій до справжніх вершин. Мірилом його технічних досягнень ще з часів академічних студій в Кракові, є саме експонати на теперішній виставці в Ню Йорку.

Розуміється, що при таких високих технічних осягах, до яких Ґец дійшов ще в добі студій у Кракові, він правильно розцінював свою вартість і вже не рвався до виїзду за кордон, щоб там продовжувати свою мистецьку освіту. Зрештою, чи такі закордонні студії могли мати більший вплив на його дальшу малярську творчість, на це питання важко відповісти.

Та Ґец волів вибрати інший, утилітарний шлях: пішов на учительську посаду до гімназії в Сяноці. Але можна було теж побоюватися, що цей мистець, поселившися в провінційному місті на Лемківщині, доволі далеко від мистецького життя Львова й Кракова, міг уже тільки нидіти. Цей справжній епік, з його розмахом і здібностями, з його кипучою енерґією, став насправді мистцем - анахоретом, бо щож могла дати йому оця закутина, Лемківщина, зокрема в добі польської окупації? Але й там він віднайшов себе та відкрив для себе нове поле діяльности, зачинаючи нову добу в своєму житті; постановив основувати на зразок інших галицьких осередків — обласний музей. Ця лемківська закутина полонила уродженця Львова, полонила й своєю архаїчною культурою, своєю ношею, творами церковного мистецтва та своєрідною архітектурою. Він зумів зібрати на тому, здавалося б, відлюдді, такі безцінної вартости речі, які мають для дослідника української старовини прямо революційне значення. І в цілій низці наших обласних музеїв, що постали між двома світовими війнами, сяніцький музей „Лемківщина" зайняв передове місце, добором експонатів і їхнім приміщенням.

В тій добі Ґец багато малював. У малярстві він перейнявся неоімпресіоністичним напрямом і часто виставляв свої праці на виставках „АНУМ" у Львові. З цим мистецьким об'єднанням він утримував тісні зв'язки, а провід „АНУМ"-у в признанні його заслуг, видав окрему монографію, присвячену його творчості, якої автором був Павло Ковжун.

Під час другої світової війни музей „Лемківщини" був загрожений і Ґец мусів нераз боронити його різними способами проти загарбництва гітлерівських окупантів. Також у пізніших роках він не хотів залишати його на ласку й неласку долі, а волів залишитися на місці, щоби охороняти отсі пам'ятки перед загладою. І знову для прожитку став учителювати. Довголітній педагогічний досвід давав йому право зайняти вищу позицію і він постановив перенестися до Кракова, щоб старатися про відповідне місце в Академії мистецтв. Але краківська Академія відзначалася вже здавна шовіністичним наставленням до кандидатів на професорські становища: хто не був поляком, той не міг думати про катедру. Ґец був уже третім українцем, кандидатом на це становище, двома його попередниками були: уроджeнець Холмщини Рафаїл Гадзевич, що це в 1834 р., ставав до конкурсу на професора, а другим уродженець Полтави Василь Требушний, який був в рр. 1926—1939 інструктором кераміки на виділі різьби. Для характеристики відносин, які здавна панували в краківській Академії, вистачить згадати, що Гадзевич не дістав катедри тільки по причині „замалих патріотичних переконань", та сама судьба судилася згодом і Требушному. Шовіністичні настрої помикутують безперервно й в режимовій „демократичній Польщі". Для Ґеца - українця не стало також місця в ряді дійсних професорів в Академії мистецтв у Кракові, перш усього з національних, а відтак і конкуренційних причин, він став лише адьюнктом і на тому становищі виконував свої педагогічні обов'язки аж до 1961 р. коли перейшов на емеритуру.

Краків зі своїми багатими пам'ятками архітектури мусить приковувати увагу кожного естета, тим більше, що серед тих пам'яток знайдеться і неодна перлина — українського походження. Ґец — пристрасний аматор старовини й дуже культурний естет, відчував і розумів вартість тих пам'яток. Саме тому він постановив відтворити їх у своїх рисунках. На тому полі мав уже чимало попередників, зокрема між польськими майстрами, до яких належали Я. Матейко, Л. Вичулковський, Ю. Фалат та С. Тондос, отже конкуренти були дуже поважні. Але Ґец витримав і цей змаг, уступаючи з куртуазії першенство тільки пок. проф. Вичулковському. Зрештою і самі польські критики власне сьогодні прирівнюють архітектурні ескізи Ґеца до праць Вичулковського. Очевидно для Ґеца найціннішими видавалися старовинні святині Кракова, але він відчував, що видавництва не зможуть опублікувати його картин із такою тематикою. Все таки він не зражувався ніякою відмовою й зі справжнім ентузіязмом узявся до діла. В своїх теках він має поверх 300 рисунків із видами краківських костелів, що чекають на майбутнього видавця, а покищо вряди-годи приміщує їх на виставках.

Ґец добре знав, що крім патосу святинь існують у Кракові ще архітектурні пам'ятки життєвої прози, це краківські затишні провулки й подвір'я, які мають теж свій чар. І він почав зарисовувати їх. А робив це так знаменито, що одна видавнича накладня в Кракові видала в 1958 р. ці його рисунки п. з. „Давні майдани й подвір'я Кракова в рисунках Льва Ґеца", долучуючи до них супровідний текст. Дивлячись на репродукції тих рисунків, глядач мусить подивляти перш усього неймовірну легкість їх виконання, вони роблять враження, що, їх виконавцем не був маляр, лише досвідчений архітект і то глибокий знавець старовини. Якісь технічні трудноці для Ґеца взагалі не існують, він в'яже окремі партії плянів незвичайно легко зі собою, дивлячися на них, ми забуваємо, що це насправді лише риси олівця, чи пера, перед нами виринає зовсім виразно третій вимір — простір, а щойно в ньому втоплюються архітектурні деталі. Один із теоретиків мистецтва сказав, що рисунок — це тільки контракт, умова між мистцем, а глядачем, але в творах Ґеца рисунки перестають бути лише якимсь конвенційним договором, вони дають повну ілюзію дійсности.

В тогочасних суспільних умовинах відбувається характеристичний процес на тамошньому терені: польські мистці стоять в явній опозиції до режиму, вони не признають панівних „соцреалістичних" напрямків, накидуваних Москвою і на знак протесту проти диктатури, залюбки підтримують ультра-модерністичні напрямки.

Ґец стоїть осторонь від тої кампанії, яка має все таки політичну основу, він залишається вірний собі й своїм мистецьким ідеалам. Саме тому є відокремлений у своїй позиції, але є передовсім мистцем із виразним особистим і національним обличчям, що не йде на ніякі банальні експерименти за ціну здобути популярність між своїми крикливими колегами. Але все таки мусів здобути собі їх признання й пошану, коли в 45-ліття його мистецької діяльности вони влаштували йому велику виставку його творів у палаті пластиків у Кракові, на якій виставлено 107 експонатів, у тому числі півсотні олійних картин, а решту займали його знамениті рисунки.

Її відгомоном була ціла низка прихильних рецензій у польських часописах Кракова, а у варшавській „Нашій Культурі" за лютий 1960 р. появилася ще й окрема стаття О. Волинця п. з. „45 років мистецької діяльности Л. Ґеца", з найновішою світлиною нашого мистця та репродукцією його картини з вавельського собору. Волинець закінчив свою статтю: „На закінчення хочеться побажати нашому достойному ювілятові дальшого розквіту таланту й творчих сил. Пишучи про Лева Ґеца маємо на думці одногасно українські молоді мистецькі сили в Польщі, виховані і відірвані від джерел української культури. Творчість старших українських мистців повинна стати для них живою ланкою, що допоможе їм зв'язатися з національною мистецькою традицією і не дасть потонути в бездушному космополітизмі й нігілізмі. Тому варто нав'язати зі старими мистцями щирий, сердечний зв'язок".

Під час відкриття виставки Лева Ґеца в Ню Йорку, зокрема під час дружніх промов проф. Сергія Литвиненка й д-ра Зіновія Лиська думки всіх приявних були далеко поза Ню Йорком. Наші думки полинули чомусь на вул. Реторику до Кракова, до мешкання й майстерні Лева Ґеца, щоб там скласти йому привіт і наші сердечні побажання дальших, ще більших, ніж досі успіхів в його творчій праці.

Дем'ян Горняткевич

Українські футболісти відбули важкі змагання

Минулої неділі, 28-го січня, *„ТРИЗУБ"* переміг на своєму грищі у Філядельфії твердого противника — німецьку одинадцятку клюбу Ґота 3:2. Цією перемогою в зустрічі Інтер Ліґи „Тризуб" ще більше скріпив свою позицію лідера в показнику Американської Футбольної Ліґи.

УСК Ню Йорк по завзятій грі з „Ґочі Бляв-Вайс" поділився точками з противником, закінчивши змагання за першість Німецько-Американської Футбольної Ліґи нерішеною 1:1. Ці відплатні змагання двох визначних клюбів „Великої Десятки", які відбулися на грищі УСК-у в Каледж Пойнті, Н.Й., закінчилися нерішеною так само, як і їхні перші змагання сезону. УСК займає тепер четверте місце в показнику „Великої Десятки".

„ЧОРНОМОРСЬКА СІЧ — Нюарк втратила дві цінні точки в зустрічі зі сильним противником Футбольної Ліґи Стейту Ню Джерзі одинадцяткою „Чіп Ін Клюбу". Цією програною 0:2 минулої неділі в Нюарку дружина січовиків зійшла з другого місця на третє в показнику А Кляси згаданої Ліґи.

ВОЛОДИМИР КАЗДОБА, змагун „Чорноморської Січі" здобув трофей найкращого змагуна стейту Ню Джерзі серед студентів. Цей „Трофей Фреда Коґґіна" буде врученний В. Каздобі, студентові Ірвінґтон Тех, в четвер 1-го лютого на річному прийнятті „Саккер Алюмні Асосієйшен" в Карні, Н. Дж.

ВІДБИВАНКОВА ДРУЖИНА ЮНАЧОК. „Чорноморської Січі" — Нюарк взяла участь минулої суботи 27-го січня в турнірі відбиванки Аматорської Атлетичної Унії, який відбувся в Балтиморі, Мериленд. Ця молода дружина юначок брала участь в конкуренції, де грали самі сеньйорки, чолові дружини ЗДА. „Чорноморська Січ" була одиноким українським учасником турніру.

Франція закликає арабських повстанців в Альжирі до підписання миру

Париж. — Французький уряд звернувся через своїх уповноважених зв'язкових у таємних нарадах з мусульманськими націоналістами з Альжиру — з закликом до тимчасового революційного уряду Альжиру, щоб той приспішив ті наради та підписав з Францією акт замирення. За твердженням газет — всі найважливіші справи вже узгіднено, а саме — проголошення військового перемир'я, покликання до життя тимчасового перехідного мішаного уряду, справу плебісциту та проголошення незалежности Альжиру у дальших приязних взаєминах з Францією. Нічого не говориться, чи і як вирішено справи Сагари та гарантій для европейського населення в Альжирі. Французький уряд налягає на приспішення миру з мусульманськими повстанцями з уваги на загрозу від правих французьких екстремістів, які посилили свою терористичну акцію і змагають до викликання враження, що насправді вони, а не уряд у Парижі, є панами ситуації та рішають про долю французів і стан війни з мусульманськими партизанами.

Діркcен закликає Президента здійснити свою програму

Ню Йорк. — Провідник сенатської республікан. меншости сен. Еверетт МекКінлі Діркceн, промовляючи на зборах Жіночого Республіканського Клюбу в готелі Валдорф-Асторія, закликав президента Кеннеді здійснювати ті сміливі рішення в американській політиці, про які він говорив під час виборчої кампанії. „Красномовна реторика, казав сен. Діркcен, — не може заступити акції, і тому ми чекаємо на ті сміливі рішення". В промові до 1,500 жінок сенатор критикував закордонну політику ЗДА, федеральний бюджет і високе федеральне заборгування. Найбільше критикував сен. Діркcен пропозицію президента Кеннеді дати Республіці Гані $100 мільйонів на побудову гідроелектрівні на ріці Волта. Сен. Діркcен із сарказмом сказав, що Гана поспішним шляхом іде в напрямку до „тоталітаризму", і яка буде користь із американської допомоги?

Захід припинює подорожі східних німців у відплату на берлінський „мур ганьби"

Берлін. — У відплату за здвигнений в серпні мин. року впоперек Берліну „мур ганьбо" західні держави рішили спутати рух східніх німців, які їздили до західніх країн, не тільки до Західньої Німеччини, але й усіх 15-х членів НАТО. Існуюче в Західньому Берліні Альянтське подорожне бюро, яке видавало відповідні посвідки всім посідачам східньо - німецького пашпорту, надалі відмовлятиме такі посвідки. У виконанні цієї постанови відмовлено вже східньо - німецькій гокейовій дружині дозвіл на подорож до ЗДА на міжнародні змагання, що відбудуться в Колорадо Спрінґс від 8 до 18 березня. Так само французи зволікають із видачею віз для східньо - німецької лещетарської дружини, що хотіла взяти участь в змаганнях за світовий чемпіонат в Шамонікс у Франції.

Подружжя Рокефеллерів таки розводиться

Ню Йорк. — При кінці тижня в одній газеті появилася була вістка про те, що дружина нюйоркського губернатора Нелсона А. Рокефеллера не буде домагатися розводу, як про це появилася була перша вістка ще 17-го листопада. Але на те представник родини Рокефеллерів заявив, що немає в цій справі жадних змін, і розводовий процес таки відбудеться. Ця заява появилася „в імені родини Рокефеллерів," як подає „Ню Йорк Таймс". Представник цього щоденника хотів дістати вістку від губернатора, або його дружини, яка вже живе в сепарації, але це йому не вдалося, хоч пані Рокефеллер була тоді в Ню Йорку. Розвід мав би відбутися поза нюйоркським стейтом, де розвід можна дістати в такому випадку, коли є доказана подружна невірність. Є трудність в тому, що губернатор мусів би бути зголошений в іншому стейті, як тамошній громадянин, а це важко погодити зі становищем губернатора.

ТАРЗАН, ч. 4782. Тарзан має плян!

Тарзан вигадав сміливий плян, коли довідався, що Джан Остін не вміє плавати.

Він затримав групу над берегом ріки, і сказав нібн випадково. — Я певний, що ні один із близнюків не буде проти маленького „тесту"...

І тому я хочу, щоб вони разом ішли через міст... Зараз!

ЗМІНА АДРЕСИ

До Адміністрації „СВОБОДИ"
81-83 Grand Street
(P. O. Box 346)
JERSEY CITY, N. J.

Долучую 10 центів — прошу змінити мою адресу.

Моя СТАРА АДРЕСА була:

ЧИСЛО ВІДДІЛУ (якщо член УНС) ....

Ім'я і прізвище: ....

Адреса: ....

Моя НОВА АДРЕСА така:

Ім'я і прізвище: ....

Адреса: ....